

яка значно перевищує середньоринкову, що діє на ринку на час проведення торгів.

Вивчаючи й аналізуючи чинний Закон України «Про публічні закупівлі» та інші нормативно-правові акти з питань здійснення державних закупівель, можна дійти висновку, що тендерний комітет замовника, його службові особи практично не несуть жодної відповідальності за неправильне проведення або навмисне порушення процедур закупівлі. Так, результати торгів скасовують, оголошують нову процедуру з метою досягнення вигідного службовим особам підприємства-замовника результату.

Крім того, слід констатувати низку недоліків зазначеного Закону, на які слід звернути увагу. По-перше, ч. 2 ст. 16 не містить обов'язкового кваліфікаційного критерію наявності фінансової спроможності (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, довідка з банку про відсутність (наявність) заборгованості за кредитами). По-друге, у п. 1 ч. 1 ст. 30 визначено підставу відхилення тендерних пропозицій (не надав забезпечення тендерної пропозиції, якщо таке забезпечення вимагалось замовником), яка являється дискримінаційною для бюджетних установ, що не можуть планувати видатки на вказані цілі.

Кучмєєв О. О. – кандидат психологічних наук, здобувач вищої освіти ступеня «магістр» Національної академії внутрішніх справ

ПРОЗОРЕ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ РОЗВИТКУ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Нині Україна має проблему відсутності належного регулювання надання державної допомоги суб'єктам господарювання. Відсутність такого регулювання створює можливості для корупції, що може полягати у вибірковому необґрунтованому використанні державних ресурсів для підтримки суб'єктів господарювання, якими володіють особи «наближені» до посадових осіб – розпорядників таких ресурсів. До того ж, селективна підтримка певних суб'єктів

господарювання призводить до монополізації такими суб'єктами господарювання відповідних ринків. Це стає можливим через відсутність у конкурентів можливості отримати такі економічні ресурси або преференції за нормальних умов та створює передумови для розвитку тіньової економіки в Україні. Прикладом такої ситуації може бути погашення державою відсотків за кредитами компанії Activ Solar на суму близько 200 млн гривень [1].

Україна підписала та ратифікувала 16 вересня 2014 року Угоду про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Угода про асоціацію) [2]. Таким чином, наша держава взяла на себе зобов'язання побудувати систему регулювання надання державної допомоги суб'єктам господарювання за зразком системи, яка ефективно функціонує понад 50 років у ЄС. На виконання відповідних положень Угоди про асоціацію, Верховна Рада України прийняла Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» від 1 липня 2014 р. № 1555-VII [3]. Проте, з огляду на великий обсяг підготовчої роботи, яку необхідно зробити задля забезпечення можливості виконання норм згаданого Закону, набрання ним чинності було відстрочено до 2 серпня 2017 року.

Стаття 262 Угоди про асоціацію визначає, що *«будь-яка допомога, надана Україною або країнами – членами Європейського Союзу з використанням державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію шляхом надання переваг окремим підприємствам або виробництву окремих товарів, є несумісною з належним функціонуванням цієї угоди в тій мірі, в якій вона може впливати на торгівлю між сторонами»*. Наведене визначення державної допомоги деталізовано відповідними нормами Закону. Зокрема, відповідно до ст. 4 цього Закону, поняття «державна допомога» охоплює такі форми державної підтримки суб'єктів господарювання: надання субсидій та грантів, дотацій; надання податкових пільг, відстрочення або розстрочення сплати податків, зборів чи інших обов'язкових платежів; списання боргів, включно із заборгованістю за надані державні послуги, списання штрафних санкцій, компенсація збитків суб'єктами господарювання; надання гарантій, кредитів на пільгових

умовах, обслуговування кредитів за пільговими тарифами; зменшення зобов'язань суб'єктів господарювання перед фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування; надання прямо чи опосередковано товарів та послуг за цінами, що нижчі за ринкові, або придбання товарів чи послуг суб'єктів господарювання за цінами, що вищі за ринкові; збільшення державної частки в статутному капіталі суб'єктів господарювання або збільшення вартості державної частки на умовах, неприйнятних для приватних інвесторів.

На нашу думку, Угода про асоціацію та Закон впроваджують декілька механізмів, які допоможуть мінімізувати корупційні ризики під час надання державної допомоги та сприятимуть виведенню економіки України із тіні. У преамбулі Закону зазначено, що його метою є підвищення прозорості функціонування системи державної допомоги, здійснення контролю за її допустимістю.

По-перше, це створення єдиного реєстру державної допомоги. Уся державна допомога, надана суб'єктам господарювання, має бути внесена до цього реєстру. Реєстр буде відкритим, і користування ним буде здійснюватися на безоплатній основі. Відтак, коли інформація щодо державної допомоги буде консолідованою і відкритою, значно знижуються шанси приховати факти державної допомоги, до якої можуть виникнути питання щодо її обґрунтованості та законності.

По-друге, це надання Антимонопольному комітету України повноважень щодо погодження державної допомоги за принципом *stand still*. Частиною 4 ст. 9 Закону встановлено, що надання нової державної допомоги може бути лише після отримання відповідного рішення Антимонопольного комітету. Отже, після набрання чинності Законом, органи державної влади або місцевого самоврядування вже не зможуть на власний розсуд вирішувати, яку допомогу і кому надати – все це буде погоджувати Антимонопольний комітет після проведення відповідної перевірки обґрунтованості надання такої допомоги.

По-третє, це визначення чітких критеріїв допустимості державної допомоги. Розділом 2 Закону передбачено вичерпний перелік критеріїв, за якими державна допомога є допустимою, або може бути визнана такою. Також визначено категорію державної допомоги, щодо якої вимога про її обов'язкове повідомлення не застосовується. На наше глибоке переконання,

визначення цих критеріїв значно зменшує дискреційні повноваження органів державної влади або місцевого самоврядування у частині надання державної допомоги. Отже, навіть якщо певна посадова особа буде перебувати під незаконним впливом суб'єкта господарювання, така особа не буде мати повноважень «посприяти» зазначеному суб'єкту господарювання в отриманні ним від держави коштів, знижок та/або інших пільг.

По-четверте, Угодою про асоціацію та Законом встановлено механізми забезпечення прозорості державної допомоги. Так, ст. 263 Угоди передбачає, що будь-яке підприємство, яке надає послуги, що мають загальний економічний інтерес, та отримують компенсацію за їх надання від держави, зобов'язані зберігати ці кошти на окремих бухгалтерських рахунках.

Отже, на нашу думку, впровадження системи контролю за наданням державної допомоги, через перелічені вище механізми, буде сприяти мінімізації корупції у сфері надання державної допомоги і запобігання розвитку тіньової економіки в Україні. Це призведе до кращого захисту конкуренції, підвищення інвестиційної привабливості України та розвитку економіки.

Список використаних джерел

1. Звіт щодо семінару «Створення системи регулювання державної допомоги в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2014/09/Report-on-State-Aid-Stakeholders-Seminar-on-25-June-2014-UKR.pdf>. – Назва з екрана.

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011/print1477320382731910. – Назва з екрана.

3. Про державну допомогу суб'єктам господарювання [Електронний ресурс] : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1555-VII. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1555-18>. – Назва з екрана.